

ELS PRIMERS DIRECTORS 1958-1975

JOSEP M. CUYÀS TOLOSA, JOSEP SALA PASCUAL
I JOSEP M. PADRÓS CUYÀS

JOSEP M. PADRÓS CUYÀS

Josep M. Cuyàs Tolosa (febrer 1958-juliol 1968)

Podem definir Cuyàs com el fundador del Museu, ja que del 1944 anava excavant el nucli romà de Baetulo i guardant el material arqueològic descobert en un magatzem del carrer de la Creu.

L'any 1949 va ser nomenat comissari local d'Excavacions arqueològiques, càrrec que depenia de la Direcció General de "Bellas Artes" de Madrid.

Aviat el magatzem va quedar petit i es va ampliar, amb la col·laboració del Centre Excursionista de Badalona, amb un pis propietat de Marià Bosch al carrer de Sant Joan a tocar del Cinema Principal.

Cuyàs, de caràcter reservat, que havia patit experiències negatives per la clausura i l'espoli del Museu de l'Agrupació Excursionista el 1940, tenia clar que tot aquest material de les excavacions era la base del futur Museu de Badalona; per tant, volia evitar que els estaments oficials de Barcelona hi intervinguessin.

El 1954, i davant la propera construcció d'habitatges al clos de la Torre, la Comissaria Provincial d'Excavacions, que dirigia el baró d'Esponellà, autoritzà una intensa campanya arqueològica amb Josep M. Cuyàs com a director i amb un equip de col·laboradors oficialment designats. Entre aquests hi havia Jacint Dunyó, que s'encarregava de les feines de pla-

nimetria, Josep M. Padrós, que col·laborava en els treballs de camp, i Joan Abril, que feia tasques de restaurador. Cuyàs designà Juan Tudela com a cap de les brigades que treballaven al jaciment.

El resultat va ser sorprenent, i el gener del 1955 es localitzaren les termes romanes, motiu evident perquè l'Ajuntament comprés el solar i es decidís a construir el Museu de Badalona.

Josep M. Cuyàs passà al nou Museu tot el material que del 1944 tenia dipositat, amb la qual cosa es completà edifici i el contingut arqueològic.

Del 1955 al 1958 Cuyàs va ser designat per coordinar la primera etapa constructiva del Museu, i a partir del febrer de 1958 l'Ajuntament el nomenà oficialment director.

Josep M. Padrós, Epifani de Fortuny, baró d'Esponellà, Josep M. Cuyàs, Cinto Dunyó i l'encarregat, Joan Tudela, amb els obrers que realitzaven les excavacions, 1955. Fotògraf: Francesc Domingo. Museu de Badalona. Arxiu Josep M. Cuyàs Tolosa

En un edifici encara en obres, i disposant només de les termes i un vestíbul cobert amb uralita, Josep M. Cuyàs inicià una densa activitat amb tota classe d'actes públics, exposicions i visites culturals.

Va saber envoltar-se d'entusiastes col·laboradors, entre els quals destaquen en la primera etapa: Joan Bacarissas, Amadeu Lafarga, Ramon Ribet, Silvestre Minoves, Josep Cortinas, Joan Abril, Camil Guitart, Oleguer Solà, Josep M. Saladrigas, Jaume Sacasas, Antolín Puig, M. Teresa Ribó, Salvador Bel, Joan Antoja, Joan Rodés, Andreu Solsona, Antoni Fonollà, Fèlix Cartagena, Àngel Puy, Josep Bayó, Santiago Beltrán, Arnald Licer, Pere Soriano i molts altres, que després de quasi cinquanta anys es fa difícil recordar i que donaren vida a l'activitat del Museu, sense oblidar els creadors de les seccions i entitats que s'integren en el Museu, dels quals ja es parla en una altra secció de la revista, i del personal, que de

Vista general de l'excavació de les termes, 1955. Fotògraf: Francesc Domingo. Museu de Badalona. Arxiu Josep M. Cuyàs Tolosa

mica en mica s'incorporà a la plantilla, entre els quals cal destacar els conserges Àlvar Miserachs i Federico Marfil.

La preocupació constant de Josep M. Cuyàs era que el Museu no fos sols un "dipòsit de pedres" poc visitat, sinó que tingués vida i dinàmica.

Primer va crear els Amics del Museu, agrupació que arribà als 2.000 socis, incorporà seccions i entitats, i convertí la paraula museu en sinònim de centre de cultura de Badalona, fins al punt que l'arqueologia quedà en segon pla.

Amb un migirat pressupost que no arriba als 22.000 euros anuals (problema que seguirà en l'època dels altres directors), les activitats han de ser desenvolupades per voluntaris; calia la participació ciutadana que fes sentir a tots els badalonins que el Museu era una cosa pròpia.

Concert a les Termes amb motiu de la col·locació de la primera pedra del Museu, agost de 1955. Fotògraf: Francesc Domingo. Museu de Badalona. Arxiu Josep M. Cuyàs Tolosa

Ell recordava sovint que la paraula museu deriva de muses, deesses gregues que agermanaven la poesia, el teatre, la pintura i, en general, totes les belles arts, per la qual cosa en una Ciutat com Badalona el Museu no podia ser estàtic, sinó viu i dinàmic.

Interferències amb l'Ajuntament, que de vegades programava activitats sense coneixement del director, o la manca de sensibilitat de les autoritats per protegir el patrimoni històric de la Ciutat el portaren a presentar la seva dimissió justificant necessitat de temps per escriure la història de Badalona, amb la seguretat que si es designava Josep M. Sala per substituir-lo, que ja actuava com a sots-director del Museu, aquest donaria continuïtat a l'obra iniciada. I l'Ajuntament nomenà Cuyàs director honorari.

Exposició permanent del Museu durant la visita de les autoritats municipals i la presència del governador civil Antonio Ibáñez Freire, 30 gener de 1966. Fotògraf: A. Capella. Museu de Badalona. Arxiu Josep M. Cuyàs Tolosa

Josep Sala Pascual (juliol 1968-novembre 1971)

Va desenvolupar una intensa activitat, primer com a responsable de Cultura a l'Ajuntament i posteriorment al Patronat del Museu, on va col·laborar activament amb Josep M. Cuyàs, ja que si Cuyàs creà el Museu i li donà forma, Josep Sala, com a director, va consolidar les seccions d'Astronomia i Meteorologia, Belles Arts, Cine Amateur, Esbart Badalona, Secció fotogràfica, Joventut del Museu i les entitats Agrupació de Canaricultors, Amics del Pessebre, Federació de Cors de Clavé, Associació Filatèlica i Numismàtica, Badalona Sardanista i Orquestra de Cambra.

Era tal la intensitat d'actes al Museu que era normal que en totes les plantes se celebressin activitats, com per exemple: conferències i curssets a la cinquena planta, assaig de sardanes a la quarta, classes de pintura i tertúlies a la tercera, bibliote-

Exposició de roses celebrada l'1 de maig de 1970. Fotògraf: Genís Vera. Museu de Badalona. Arxiu d'imatges. Col·lecció Museu de Badalona

ca a la segona, exposicions a la primera. La planta baixa era l'aparador del Museu, i per cridar l'atenció del que passava pel carrer tant es presentava una exposició de canaris, com de roses o de peixos xinesos.

Amb l'ajuda de Josep Utesà va crear la revista *Amistad*, que recollia l'activitat del Museu i era el testimoni de tota una etapa de vida cultural a la nostra ciutat. Facilità a Josep Guittart una campanya d'excavacions a la finca Can Clapés, amb ajuda del Museu. Subvencionà el desenvolupament del món de l'esbart, a voltes amb ajuts de la seva economia, activitat a què va dedicar, tant ell com la seva esposa, una especial atenció.

Finalment, els mateixos problemes que Cuyàs tenia amb l'Ajuntament per desenvolupar la tasca de director portaren a Josep Sala a presentar la dimissió.

La Biblioteca popular Sant Anastasi, de la Diputació de Barcelona, a la segona planta del Museu, 1966. Fotògraf: A. Capella. Museu de Badalona. Arxiu d'imatges. Col·lecció Museu de Badalona

Josep M. Padrós Cuyàs (novembre 1971-desembre 1975)

Escriure sobre mi mateix és difícil i complex; per tant, resumiré les notes que es van publicar a la revista Amistad (números 31 a 73) o a la Revista de Badalona.

Quatre van ser els meus objectius:

Primer. Consolidar la funció didàctica del Museu en els aspectes arqueològics i històrics.

Procedent jo del món de l'arqueologia (cinc anys director de les excavacions de la vil·la romana de Sentromà i quatre anys secretari provincial d'excavacions arqueològiques) era conscient que era el moment d'incorporar professionals al Museu, que fins aquells anys no existien a Badalona (jo em defineixo com el darrer estudiós amateur).

Visita al Turó d'en Boscà el 18 d'octubre de 1972. D'esquerra a dreta: Salvador Bel; Felip Antoja, alcalde; Josep M. Cuyàs; Josep M. Padrós, director del Museu. D'esquena: Jordi Monés Pujol-Busquets, Joan Mayné i Bacarises. Fotògraf: Ramon Ribet. Museu de Badalona. Arxiu Josep M. Cuyàs Tolosa

Primer es va fer una intensa campanya d'obres al Museu; es va obrir un itinerari i es van modificar estructures de l'edifici amb l'ajuda de l'arquitecte Francesc Lladó i del conservador del palau dels Reis de Mallorca a Perpinyà Jaume Lladó.

Es va crear una planta per divulgació històrica de l'evolució de Badalona amb l'ajuda de Maria Niubó i Llorenç Monés.

Es va nomenar Francesc Tarrats conservador del Museu de Badalona, i amb la seva ajuda es va qualificar de nou el material d'exposició. L'equip es va completar amb Joan Rosàs, que es va encarregar de l'Arxiu Històric, en inici de creació.

Finalment, es va editar la guia del Museu i es van iniciar contactes amb escoles.

Segón. Crear un equip d'excavació.

Es va designar Josep Guitart primer arqueòleg badaloní i doctorat per la Universitat com a director d'excavacions. Guitart es va rodejar d'un eficient equip, amb Francesc Tarrats, Pepita Padrós (Guitart i Pepita Padrós són els creadors de l'arqueologia científica badalonina), Teresa Llagostera, Elisabeth Huntigford i altres, que, ja de forma continuada, van excavar Dalt la Vila i van participar en cates d'urgència que la febre immobiliària que patí Badalona els anys setanta i vuitanta obligà a fer, no sempre amb la volguda metodologia i amb constants problemes amb les institucions municipals.

Tercer. Vetllar pel patrimoni de la ciutat.

El primer objectiu va ser protegir amb caràcter d'urgència els monuments més importants i es va aconseguir que Sant Jeroni de la Murtra fos declarat monument nacional, que la masia

de Can Banyadó fos declarat monument local i que s'aturés la degradació del poblat ibèric del turó d'en Boscà.

No va haver-hi tanta sort amb les masies de Can Ruti i Can Claris per evidents interessos especulatius.

A Sant Jeroni es va obrir el camí amb Badalona per can Mora (encara avui la via de connexió amb Badalona), es va restaurar el refectori i la cuina conventual, on instal·làrem un museu monogràfic.

Simposi d'Arqueologia amb motiu del XXI Centenari de la fundació de Badalona. A la imatge, sessió a Sant Jeroni de la Murtra, maig de 1973. Fotògraf:

Amb l'ajuda d'un equip d'experts (els Conservadors, el grup d'excavacions i Llorenç Monés, Llorenç Gurri, Maria Masip, Joan Antoni Padrós, Salvador Bel, Ampar Bennacer i molts més (i que em perdonin els oblidats), es va confeccionar el primer catàleg de monuments historicoarqueològics de Badalona, i es va lliurar oficialment a l'alcalde al seu despatx el febrer de 1975. Malauradament no passà a tràmit oficial per interessos d'urbanisme (revista Amistad, núm. 62/Badalona-Boletín de Información Municipal, núm. 65).

Quart. Donar continuïtat a la tasca cultural del Museu

Mantenir la dinàmica del Museu i continuar la tasca amb les seccions i entitats vinculades al Museu, procurant sensibilitzar els estaments de la necessitat d'una Casa de Cultura.

Les mateixes circumstàncies que motivaren la dimissió de Cuyàs i Sala em portaren a seguir el mateix camí, i vaig passar el càrrec a Josep Guitart, persona que em garantia una millora tècnica en la direcció del Museu.

CLOENDA:

Aquesta primera etapa amb tres directors queda perfectament expressada en les paraules que el catedràtic de la Universitat de Barcelona Joan Maluquer va pronunciar al Museu en el pregó de les festes del X aniversari l'any 1976.

"El més important del Museu és que no existeix, a mesura que canvien els directors, un trencament direccional, sinó que són una successió de persones que vinculades amb uns mateixos objectius cobreixen etapes que donen continuïtat a la funció principal: un Museu viu a Badalona."